

Kvinneres representasjon i LO og forbundene 2022

Kristine Nergaard

Kvinneres representasjon i verv og posisjoner er et sentralt tema i likestillingsdebatten. Likeverdig representasjon er et spørsmål om rettferdighet. Men kvinneres representasjon dreier seg også om å få brukt tilgjengelige ressurser og å sikre ulike interesser. I dag har kvinner inntatt de fleste posisjoner, også i fagbevegelsen. LO-systemet var lenge beskrevet som mannsdominert; menn dominerte både blant medlemmene og blant de tillitsvalgte. Over tid har kvinneandelen økt, både blant medlemmene og i verv og posisjoner.

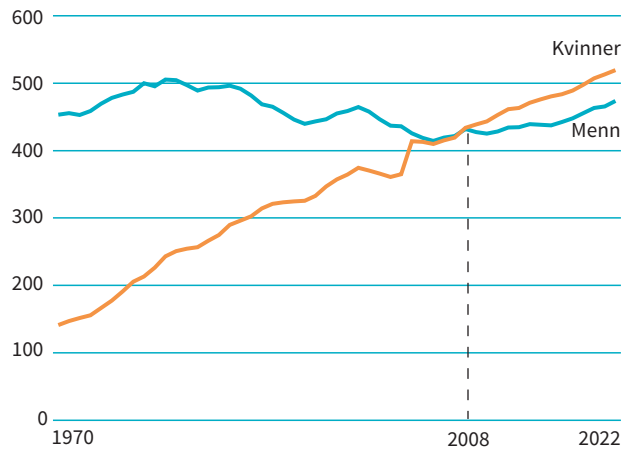
Fafo har ved flere anledninger kartlagt kvinneres representasjon i LO og forbundene, sist med tall fra 2012/2013. I dette faktaflaket, som er utarbeidet med finansiering fra LO, ser vi på hvordan kvinnerepresentasjonen ser ut i 2022, og hva som har skjedd siden siste kartlegging. Er kjønns-gapet i representasjon lukket? Hvilke verv er fortsatt mer mannsdominerte enn forventet? Hvordan påvirker det kjønnsdelte arbeidsmarkedet – som også preger LO-forbundene – kvinnerepresentasjonen i LO? Tyder tallene på at mannsdominerte og kvinnelederte forbund har ulike målsetninger for kjønnsrepresentasjon?

Kvinneflertall, men kjønnsdelt

Kvinner utgjør over halvparten av LOs medlemmer i 2022. Kvinneandelen økte i hele perioden fra 1970 og fram til i dag, men veksten har flatet litt ut det siste tiåret. I figur 1 ser vi på totalt medlemstall, det vil si både yrkesaktive og øvrige medlemmer. Kvinneandelen har økt fra 30 prosent i 1970 til 52 prosent i 2022. Hvis vi ser bare på yrkesaktive (fullt betalende) medlemmer er kvinneandelen noe lavere, med 49 prosent i 2022.

Man kunne ventet at økt kvinnelig yrkesdeltakelse og et mer likestilt arbeidsmarked, sammen med forbunds-sammenslåinger i LO, hadde ført til en mindre kjønnsdelt forbundsstruktur og flere forbund med blandet medlemsmasse. Dette har imidlertid ikke skjedd. LO-forbundene er fortsatt svært kjønnsdelte, noe som speiler det kjønnsdelte arbeidsmarkedet.

Figur 1 Kvinner og menn blant LO-forbundenes medlemmer i 1970–2022. Alle medlemmer inkludert ikke-yrkesaktive. 1000 medlemmer

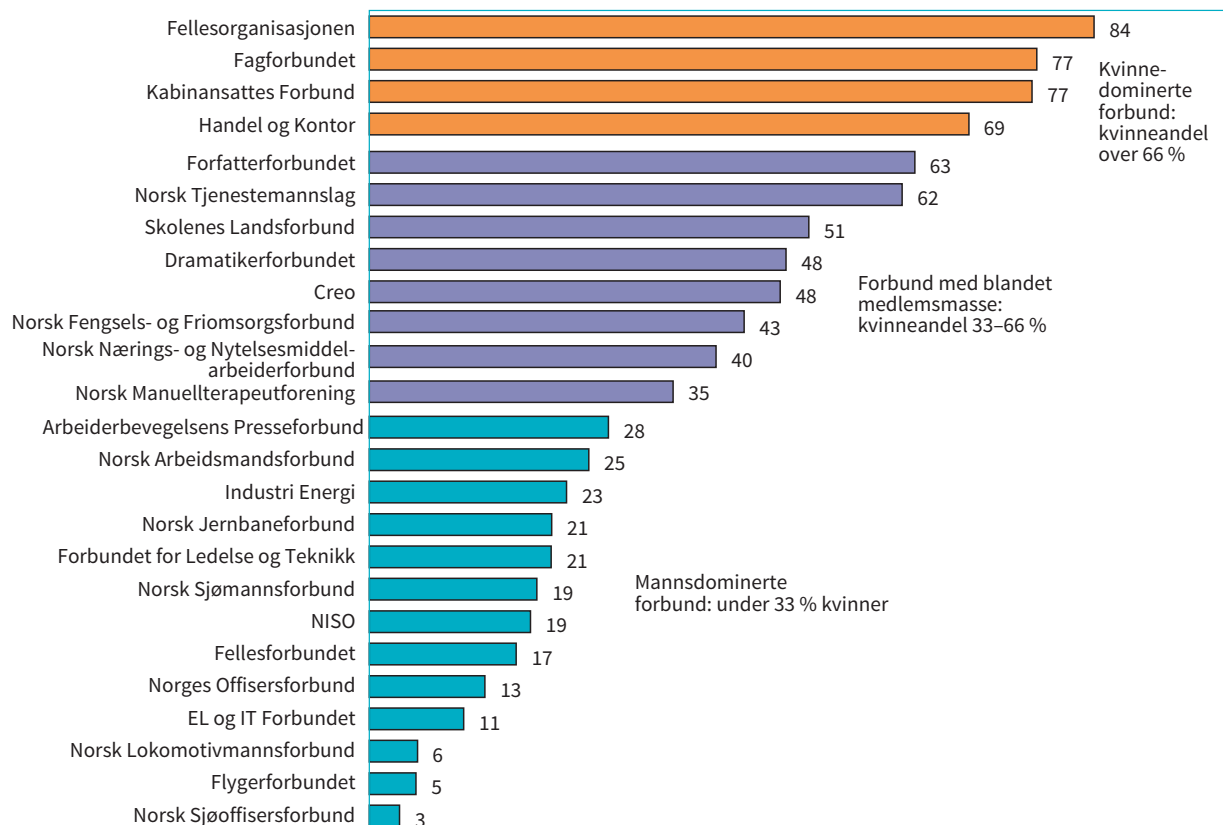

Figur 2 på neste side, viser at LO har mange mannsdominerte forbund, der kvinnelige medlemmer utgjør under 25 prosent. I noen av forbundene er kvinneandelen så lav som 3-6 prosent. Bare fire av forbundene er kvinnelederte i betydningen at minst to tredjedeler av medlemmene er kvinner. Blant disse er imidlertid to av LOs største forbund, Fagforbundet og Handel og Kontor i Norge. I dag befinner drøyt halvparten av de LO-organiserte seg i et kvinneledert forbund. Det er kun et lite mindretall av medlemmene som befinner seg i forbund med blandet medlemsmasse (11 prosent i 2022), og andelen har ikke økt over tid. Medlemstallet i mannsdominerte forbund krymper, mens de kvinnelederte forbundene utgjør en større andel av medlemsmassene (tabell 1).

Tabell 1 Medlemmene fordelt etter mannsdominerte og kvinnelederte forbund. 1995 og 2022. Andel medlemmer og antall forbund

	1995		2022	
	Andel	Antall	Andel	Antall
Kvinnelederte	41	4	52	4
Blandet	12	5	11	8
Mannsdominerte	47	18	37	13
I alt	100	28	100	25

Figur 2 Kvinneandel i LO-forbundene. Alle medlemmer inkludert ikke yrkesaktive. 2022. Prosent.

Verv på LO-nivå

Kongressen som avholdes hvert fjerde år, er LOs øverste organ. Kongressen velger LOs ledelse og sekretariat. Sentrale organer i kongressperioden er LOs sekretariat som møtes ukentlig, og LOs representantskap som er øverste organ i kongressperioden med to til tre møter i året. Organene settes sammen på litt ulik måte, men både kongressen og representantskapet har medlemmer fra så vel forbundene som fra LOs distrikter.

Etter kongressen i 2022 består LOs valgte ledelse av fem kvinner og tre menn. Fra 2022 har også sekretariatet for første gang i historien fått kvinneflertall, med åtte kvinner og sju menn. Mens den valgte ledelsen har hatt en god kjønnsbalanse i mange år, har sekretariatet vært langt mer mansdominert enn medlemsmassen. At LO i 2022 valgte et sekretariat med kvinneflertall forklares med at det er blitt flere kvinner i de posisjonene som gir plass i sekretariatet, det vil si ledere og nestledere i de største LO-forbundene. I tillegg møter LOs ledelse for første gang med tre kvinner og en mann.

LO-kongressen består fortsatt av flere menn enn kvinner tross at kvinnene er i flertall blant medlemmene. Delegerer pekes ut av forbundene og av LOs distrikter.

Tabell 2 Antall kvinner og menn og andel kvinner i ulike organer og posisjoner på LO-nivå ved oppstarten av kongressperioden.

	1989-1993	2001-2005	2013-2017	2017-2022	2022-2025
Sekretariatet					
Kvinner	3	4	6	5	8
Menn	12	11	9	10	7
Kvinneandel	20	27	40	33	53
Valgt ledelse					
Kvinner	3	5	4	4	5
Menn	5	3	4	4	3
Kvinneandel	38	63	50	50	63
Kongressen					
Kvinner	96	115	136	134	126
Menn	204	185	164	166	174
Kvinneandel	32	38	45	45	42
Representantskapet					
Kvinner	18	38	53	57	54
Menn	92	76	75	81	74
Kvinneandel	16	33	41	41	42
Medlemmene					
Kvinneandel	40	45	52	52	52

På kongressen i 2022 møtte 126 kvinner og 174 menn, det vil si at 42 prosent av delegatene var kvinner. Kvinneandelen i 2022 var lavere enn på de to foregående kongressene, og ikke vesentlig høyere enn i 2001. Mønstrer er noenlunde det samme for LOs representantskap (tabell 2).

Delegasjonene fra kvinnedominerte og mannsdominerte forbund

Hvorfor er det færre kvinner på kongressene enn forventet ut fra medlemsmassen? Sender ikke mannsdominerte forbund kvinner til kongressen? Eller skyldes det at de kvinnedominerte forbundene finner plass til mange menn? Vi har beregnet hvor mange plasser kvinner burde hatt, gitt at de var representert i forhold til sin andel i medlemsmassen på to tidspunkt, 2012 og 2022. Tabell 3 viser at mannsdominerte forbund har litt flere kvinner i sine kongressdelegasjoner enn det man kunne forventet ut fra medlemsmassen. I 2022 ville vi ventet at disse forbundene sendte 19 kvinner til kongressen, mens det faktisk møtte 25. Det er ingen endring i kvinners representasjon fra 2001 til 2022 fra disse forbundene. Kvinnedominerte forbund har på sin side funnet god plass til menn. Dette gjelder både 2022 og 2001. Forbund med blandet medlemsmasse har også en tendens til å sende flere menn til kongressen enn forventet. Dette mønsteret er stabilt over tid, og avspeiler dermed en etablerte praksis eller tradisjon for disse forbundene. Siden vi her fordeler de delegatene som de ulike typene forbund har til disposisjon, vil regler som gjør at de største forbundene ikke får full uttelling for sitt medlemstall, ikke betyr så mye for anslagene.

LOs lokalorganisasjoner

Alle fagforeningene innenfor én eller flere kommuner er medlem i LOs lokalorganisasjon. Her har mannsdominansen vært markant høyere enn i medlemsmassen, noe som også er status i 2022, da 35 prosent av lokalorganisasjonene ble ledet av en kvinne.

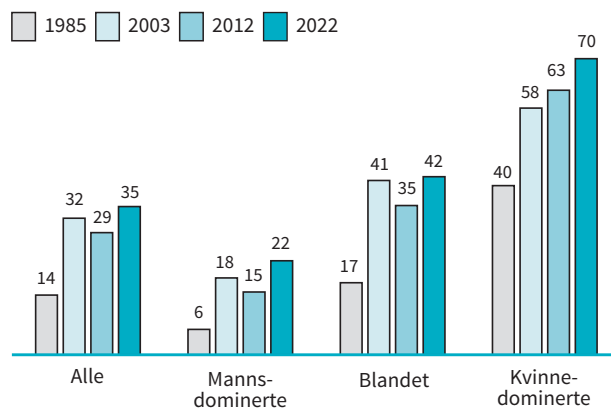
Forbundene

LOs 25 forbund er bygget opp noenlunde likt, med valgt ledelse, landsmøte som øverste organ og valgte organer som forbundsstyre og landsstyre. I tillegg har forbundene grunnorganisasjoner som fagforeninger eller avdelinger. Noen forbund har også organer på et nivå mellom fagforening/avdeling og forbundet sentralt.

Flere kvinner i topposisjoner

Vi starter med å se på andel kvinner blant forbundsleder og nestledere. Disse utgjør forbundets øverste ledelse selv om flere forbund også inkluderer andre typer verv og posisjoner når de beskriver den valgte ledelsen. Figur 3 viser at det har blitt flere kvinner på topp i forbundene. I dag fylles 35 prosent av leder- og nestledervervene av en kvinne, og 10 av 25 forbundsledere er kvinner. For ti år siden – i 2012 – hadde LO fem kvinnelige forbundsledere. Oversikten i figur 3 skjuler også et poeng som er viktig når vi ser på kvinners representasjon. I 2022 var mer enn halvparten av de LO-organiserte medlem av et forbund som ble ledet av en kvinne. Det tilsvarende tallet i 2012 var 17 prosent. Blant LOs åtte største forbund, som er de som vanligvis får plass i LOs sekretariat, ledes fire av en kvinne. I 2012 gjaldt dette to forbund.

Figur 3 Kvinneandel blant forbundenes ledere og nestledere

Tabell 3. Kvinners representasjon som andel av forventede antall plasser, 2001 og 2022.

	2001			2022		
	Antall kvinner på kongressen	Forventet ut fra medlemsmassen	Avvik	Antall kvinner på kongressen	Forventet ut fra medlemsmassen	Avvik
Kvinnedominerte forbund	55	72	-17	71	97	-26
Blandet medlemsmasse	17	22	-5	10	15	-5
Manssdominerte forbund	25	20	5	25	19	6
Fylkene	18	18	0	20	21	-1
Samlet	115	135	-17	20	21	-26

Forbundenes organer

Hvordan ser så kvinnerepresentasjonen ut i andre typer verv og posisjoner? Vi har valgt å se på forbundsstyret og landsmøtet. I forbundsstyrene legges det vanligvis vekt på å sikre bredde i representasjonen når det gjelder geografi, bransjer, tariffområder og kjønn. Landsmøtedelegatene pekes derimot ut av grunnorganisasjonene. I forbund som ikke har kvoteringsbestemmelser, vil valg av delegater til landsmøtet avspeile hvem som har posisjoner som vanligvis gir landsmøteplass. I tabell 4 viser vi kvinneandel i 2022 blant medlemmene, på landsmøtet, i forbundsstyret og i grunnorganisasjonene (avdelinger/fagforeninger). Vi har valgt å avgrense oss til forbund med mer enn 1000 medlemmer, i alt 20 av 25 forbund. Hovedinntrykket er at kvinner er litt overrepresentert i mannsdominerte forbund, mens menn er klart overrepresentert i de kvinnedominerte forbundene. Dette er et mønster vi har sett også i de tidligere kartleggingene, og et mønster man også fant i en tilsvarende kartlegging i LO i Sverige. I noen tilfeller er dette også ønsket. Fagforbundet har for eksempel bestemmelser om at minst 40 prosent av hvert kjønn skal være representert der dette er mulig. NTL har en lignende formulering, men bruker «bør».

Ledere av fagforeninger/avdelinger er mer mannsdominert enn forbundsstyrene sett i forhold til medlemsmasse. Ett av unntakene er Fagforbundet, som har 75 prosent kvinnelige ledere på lokalt nivå.

Utvikling fra 2012 til 2022 i landsmøter og forbundsstyret

Vi ser på landsmøteplasser eller forbundsstyreverv på to tidspunkt, i 2012 og 2022. Har det observert mønsteret, at kvinner er litt overrepresentert i mannsdominerte forbund, mens øvrige forbund har klart færre kvinner enn forventet – endret seg? Både i 2012 og 2022 er menn overrepresentert i de kvinnedominerte forbundene, og delvis også i forbund med blandet medlemsmasse. I de kvinnedominerte forbundene finner vi færre kvinner i disse typene verv både i 2012 og 2022. Her ser vi også en liten endring over tid. Kvinner har i dag en noe større andel av forbundsstyreplassene enn i 2012.

Tabell 4 Antall verv i alt og avvik i antall verv hvor vi ville ventet å finne en kvinne. 2012 og 2022.

	Plasser i alt	Pluss/minus kvinneplasser	Avvik
Landsmøte 2012			
Kvinnedominerte	844	-128	-15
Blandet medlemsmasse	853	-98	-11
Mannsdominert	1754	45	3
Landsmøte 2022			
Kvinnedominerte	779	-112	-14
Blandet medlemsmasse	625	-48	-8
Mannsdominert	1870	87	5
Forbundsstyret 2012			
Kvinnedominerte	70	-15	-21
Blandet medlemsmasse	61	-5	-8
Mannsdominert	165	13	8
Forbundsstyret 2022			
Kvinnedominerte	66	-8	-12
Blandet medlemsmasse	46	-1	-2
Mannsdominert	175	12	7

Avslutning

Kvinnerepresentasjonen i LO og forbundene er først og fremst styrket ved flere kvinnelige forbundsledere og nestledere. Drøyt halvparten av LOs medlemsmasse er nå i et forbund som ledes av en kvinne. LOs mektigste organ – sekretariatet – har kvinneflertall i 2022. LO har sin tredje kvinnelige leder og LOs nest største forbund – det mannsdominerte Fellesforbundet – har for første gang en kvinnelig nestleder. Det er likevel grunn til å trekke fram noen funn til refleksjon. Kvinne- og mannsdominerte forbund synes å ha ulik vurdering av kvinnerepresentasjon. De fleste mannsdominerte forbund sikrer at kvinner er representerte i henhold til medlemsmassen og gjerne litt mer. Kvinnedominerte forbund har en praksis (eller prinsipper) som sikrer en annen kjønnsbalanse i sine organer. Her er begge kjønn godt representert, også når menn er i klart mindretall. En slik praksis påvirker ikke bare representasjonen til egne organer, men også forbundenes representasjon til LO-kongressen og representantskapet. Et tredje forhold som må trekkes fram er lederverv i fagforeninger/avdelinger og LOs lokalorganisasjoner. Disse er fortsatt klart mer mannsdominerte enn forventet. Man kan derfor spørre om det er noe ved denne typen lederverv som gjør at menn oftere blir spurt eller oftere sier ja.

Tabell 5 Kvinneandel i LO-forbundene. 2022

	Medlemmene	Forbundsstyret	Landsmøtet	Leder fagforeninger
Fellesorganisasjonen	84	79 (LS)	68	64
Fagforbundet	77	61	60	75
Handel og Kontor i Norge	70	50	61	55
Norsk Tjenestemannslag	62	55	43	43
Skolenes Landsforbund	51	56	50	43
Creo	47	55	50	18
Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund	42	27 (LS)	36	29
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund	40	36	35	32
Norsk Arbeidsmandsforbund	26	29	33	33
Industri Energi	23	25	19	20
Forbundet for Ledelse og Teknikk	21	18	32	11
Norsk Jernbaneforbund	20	24	21	24
Norsk Sjømannsforbund	19	14	33	7
NISO	18	50	-	-
Fellesforbundet	17	19	24	10
Norges Offisersforbund	13	17	14	9
EL og IT Forbundet	11	16	15	0
Norsk Lokomotivmannsforbund	5	25	12	8
Norsk Flygerforbund	5	25	-	6
Norsk Sjøoffisersforbund	3	15	-	-

Note: (LS) er landsstyret

Fafos rapporter om kvinner i fagbevegelsen

Kvinner i fagbevegelsen 2013. Representasjon i LO og forbundene. Kristine Nergaard, Mona Bråten og Anne Mette Ødegård. Fafo-rapport 2013:10
<https://www.faf.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/kvinner-i-fagbevegelsen-2013>

Kvinner i fagbevegelsen 2008. Representasjon i LO og forbundene. Mona Bråten og Kristine Nergaard . Fafo-rapport 2008:15
<https://www.faf.no/zoo-publikasjoner/kvinner-i-fagbevegelsen-2008>

Kvinner i fagbevegelsen 2004. Kvinners representasjon i LO og forbundene. Kristine Nergaard og Kari Folkenborg. Fafo-rapport 441
<https://www.faf.no/zoo-publikasjoner/kvinner-i-fagbevegelsen-2004>

Kvinner i fagbevegelsen. En kartlegging av kvinners deltakelse i LO og fagforbundene. Siv Øverås og Kristine Nergaard. Fafo-rapport 239.
<https://www.faf.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/kvinner-i-fagbevegelsen>